

**Ministerieel besluit houdende bescherming als monument van
oorlogsgedenktekens te Kortrijk**

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009;

Gelet op het ministerieel besluit van 04 mei 2009 houdende vaststelling van een ontwerp van lijst van als monument te beschermen oorlogsgedenktekens te Kortrijk;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 01 oktober 2009,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009:

1° Wegens de artistieke, historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

Leiegedenkteken met Luikse gedenksteen, gelegen te Kortrijk (Kortrijk), Koning Albertpark ZNR;

bekend ten kadaster: Kortrijk, 2e afdeling, sectie A, perceelnummers 260/02C, 260/02F(DEEL).

2° Wegens de artistieke, historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

Oorlogsgedenkteken voor de militaire en burgerlijke doden van Kortrijk, gelegen te Kortrijk (Kortrijk), Grote Markt ZNR;

bekend ten kadaster: Kortrijk, 3e afdeling, sectie H, perceelnummer ZNR(DEEL).

3° Wegens de artistieke, historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

Oorlogsgedenkteken 'Newfoundland Memorial', gelegen te Kortrijk (Kortrijk), Gentsesleenweg ZNR;

bekend ten kadaster: Kortrijk, 3e afdeling, sectie A, perceelnummer 1187E.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

1) Het Leiegedenkteken van Kortrijk met inbegrip van de Luikse gedenksteen wordt beschermd als monument omwille van de:

- Historische waarde, meer bepaald de historische context en militair-historische waarde:

Als zijnde een nationaal gedenkteken ter herinnering aan het heldhaftige verzet van het Belgische leger en zijn opperbevelhebber tijdens de Slag aan de Leie in mei 1940. Deze slag betekende de ultieme grootschalige poging van het Belgische leger om de Duitse vijand op Belgische bodem tegen te houden, wat hen enkele dagen lukte, vooraleer Leopold III en met hem het volledige Belgische leger capituleerde. De idee voor een nationaal gedenkteken op deze locatie groeide o.m. voort uit de oprichting van een kleine gedenksteen door Luikse oud-strijders nabij de Leie in Kortrijk.

Als zijnde een ruitersstandbeeld van koning Leopold III. Dit is het enige standbeeld voor Leopold III. Deze koning werd een feldomstreden figuur o.m. door zijn weigering om de regering naar het buitenland te volgen, door zijn eenzijdige beslissing om over te gaan tot een onvoorwaardelijke capitulatie, door zijn ontmoeting met Hitler en zijn geheim huwelijk in volle oorlogstijd. Dit alles resulteerde in de Koningskwestie, die het land in de na-oorlogse periode in rep en roer zette.

- Artistieke waarde:

Als zijnde een indrukwekkend gedenkteken van de hand van de Brusselse architecten Fontaine en Libotte met een bronzen beeldengroep van Alfred Courtens. Beeldhouwer Courtens is een zeer befaamde kunstenaar die nog grootse standbeelden realiseerde, waaronder dit voor Albert I op de Kunstberg en voor Leopold II in Oostende.

Het gedenkteken bezit veel symboliek: de hoge rechthoekige zuil wil de grootheid van het offer verheerlijken. De gebogen muur, gericht naar de Leie, staat symbool voor het verzet van het leger. De 9 sarcofagen, één per provincie, staan symbool voor de eendracht van alle Belgen in het verzet en wil het offer van allen die op het veld van eer gevallen zijn, vereeuwigen. De nog overlevende strijders worden bij de

hulde betrokken in een gebeeldhouwde groep soldaten die de opperbevelhebber te paard omringen: een vliegenier, een Ardeense jager, een tanksoldaat, een artillerist, een geniesoldaat en een infanterist.

- Sociaal-culturele waarde:

Als zijnde de materialisatie van het herdenken van een collectief trauma.

2) Het oorlogsgedenkteken voor de militaire en burgerlijke slachtoffers van beide wereldoorlogen van Kortrijk wordt beschermd als monument omwille van de:

- Artistieke waarde en historische waarde, meer bepaald historische context:

Als zijnde een oorlogsgedenkteken met sculpturen die het werk zijn van de uit Kortrijk afkomstige beeldhouwer Godfried of Godefroid Devreese. Devreese, die zich vanaf 1881 in Schaarbeek vestigde, was een vermaarde en veelzijdige beeldhouwer en medailist met een omvangrijk oeuvre. Hij vervaardigde o.m. grootse gedenktekens, waaronder het Kortrijkse Groeningemonument.

Voor het oorlogsgedenkteken op de Markt van Kortrijk beeldhouwde hij een sprekende brullende leeuw. Daarnaast realiseerde hij voor het gedenkteken 3 bas-reliëfs, die bijzonder treffend uitgevoerd zijn: een witmarmeren plaat met een buste van Koning Albert I en twee bronzen reliëfplaten met o.m. een voorstelling van 'de Stad Kortrijk' die hulde brengt aan haar gesneuvelden.

De artistieke waarde van het sculpturaal werk op het gedenkteken overtuigde het stadsbestuur om het gedenkteken centraal op de Grote Markt tegen het belfort op te richten, en niet, zoals aanvankelijk voorzien, op het Sint-Janskerkhof.

- Sociaal-culturele waarde:

Als zijnde de materialisatie van het herdenken van een collectief trauma.

3) Het 'Newfoundland Memorial' in Kortrijk wordt beschermd als monument omwille van de:

- Historische waarde, meer bepaald de historische context en de militair-historische waarde:

Als zijnde een gedenkteken ter herinnering aan de laatste dagen van het Geallieerde Bevrijdingsoffensief en meer bepaald aan de rol van het 'Newfoundland Regiment' tijdens dit offensief. Deze eenheid kon hier in de nacht van 19 op 20 oktober 1918, als onderdeel van de 9de (Schotse) divisie, de Leie oversteken en de Duitse troepen verder achteruit dwingen.

Dit gedenkteken vormt één van de vijf kariboes, die langsheen het westelijke front werden opgericht op plaatsen die voor het 'Newfoundland Regiment' tijdens de Eerste Wereldoorlog bijzonder betekenisvol waren. Het is de enige kariboe op Belgisch grondgebied.

- Artistieke waarde:

Als zijnde een geslaagd bronzen beeld van een kariboe, ontworpen door de Britse kunstenaar en beeldhouwer Basil Gotto. Gotto koos voor een kariboe, omdat dit dier symbool staat voor het 'Newfoundland Regiment'. De beelden werden gegoten bij de vermaarde 'Compagnie des Bronzes' uit Molenbeek. De kariboe – hoog op een rotsparij geplaatst – straalt kracht en zelfvertrouwen uit. Voor de inplanting van de gedenktekens werd een beroep gedaan op de uit Nederland afkomstige landschapsarchitect R.H.K. Rochius.

- Sociaal-culturele waarde:

Als zijnde de materialisatie van het herdenken van een collectief trauma.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006 en 5 juni 2009 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006 en 18 september 2009).

Brussel, 26-03-2010

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS